

MULT és JELEN

ERDÉLYI HIRLAP.

Előfizetési felszólítás.

Midőn a' folyó félév már végéhez közeledik, — t. cz. olvasóinknak lapunk iránt bizonyított pártfogásért hálánkat nyilvánítva — tisztelettel felszólítjuk a' jövő második félévi előfizetésre, 's annak mentől előbbi beküldését kérjük. Lapunk ezután is az alkotmányos conservatismus tolmácsa leend — melynek azért iránya, terjedelme, 'skülformája ugyan az marad. A' hozzá tartozó 's mindennemű hirdetések felvételére szolgáló „Kolozsvári Hétlappal“ hetenként ötödfél íven jelenik-meg. Félévi előfizetés **6: hat rft ezüstben.** Valamint minden cs. k. postán előfizetni, úgy azt biztos alkalomtól azt szerkesztőséghez beküldeni lehet. Szerk.

ERDÉLY ÉS MAGYARORSZÁG.

Szerkesztői nyilatkozat. Hatalmunkban nem álló, és el nem hárintható akadályért ma csak egy ívet, és ezt is fél fél iv alakjában küldhetjük, miért is t. cz. olvasóinktól tisztelettel engedelmet kérünk. Szerk.

Kolozsvári ujságok. Közlelbi számunkban az ujonan felállított dolgozóházról és börtönről emlékezzvén, mint atyafias eszme, a' koldulás, városunk e' nagy csapása jut eszünkbe. Nem régiben egy ezt illető rendőri hirdetésny tetetett közönségessé a' fertályokban, miszerint a' házanként koldulás megtiltatott. Hogy e' tilalom azonban sikeresetlen — arról minden meggyőződhetik, ki az utzákon jár, 's az egyik házból kijövő és a' másikba bemenő koldusokat látja. Valóban mind addig, míg nálunk a' szegények sorsáról — mint más pallérozott országokban — jobb, vagy helyesebben, valami gondoskodás nem történik — mert most igen kicsi van, hogy ne mondjuk semmi sincs — jelesen mig czélszerű szegényházak nem alapítanak — addig a' koldulást teljesen megtiltani, 's így a' földhöz ragadt szegényt azon egyetlen egy élelemforrástól — mi neki van — a' könyörülők és jóltévkö alamizsnájától merőben elzárni nem csak igazságtalanság, de embertelenség is lenne: legfeljebb csak annyit tehet helyesen a' városi tiszhatóság, hogy: az idegen koldusokat innen kitiltja, mire annál inkább jogosítva lenne, mert a' város saját keblé szegényei élelmezésével is ha azt illő mértékben teljesíteni, elég áldozatot teszen. E' részben megemlítettönek véljük, hogy régebben, a' városi kereskedői kar rendszeren hetenként bizonyos összeget szokott adni a' szegények táplálására, mi egy egy kereskedés részéről évenként 70—80 váltó rft-ra is rá ment. E' kegyes bőkezűség már hosszabb idő óta, hihetőleg az eláradott koldulás következtében, megszűnt, mert a' kereskedő uraktól is bajos volt kivanni, hogy kettősen adózzanak, a' mellett, — a' mint a' rossz világ beszélte — az ilyen magánosoktól gyűlt alamizsnából néha nem csak a' koldusok részesedtek. . . A' tek. tanács nem régiben felszólította a' nemes kereskedői kart a' hetenkénti segedelmezés dicséretes szokását helyreállítani, de a' mennyiben tudjuk, még eddig fogamat nélkül, azonban a' kereskedői társaság mostani érdemes elnöke e' káros haladéokra figyelmeztetvén, azt mondotta, hogy

gyűlés tárgyak hiánya miatt régen nem tartván, a' tanács felszólítására felelni azért nem lehetett: de igérte mentől előbb a' kereskedői kart öszvehívni 's akkor a' dolgot eligazítani. Volt, vagy lesz-e eredménye e' lépésnek, nem tudjuk; mihelyt arról értesülünk, megírni el nem mulatjuk. Valóban csak ezen az úton, t. i. a' tehetősebb polgárok alamizsnája, 's ennek czélszerű és lelkiismeretes kiosztása által lehet a' koldulás mételetét apasztani és kiirtani, a' mi a' sok lézengő, korhelt 's így a' bűnök szaporításával valóban minden helységnek igen nagy csapása. — Külömben a' rendőség, legjobb akaratja mellett is, felette kevés segédeszközei mellett azon roszat megszüntetni nem képpes.

A' rendőség eszünkbe juttatja új rendőrigazgatónk béigtatási innepélyét, mire nézve még egy pár körülményt megemlítettönek vélünk. Városunk érdemes főbirája akkor tartott idvezlő beszédében kiemelte azon körülményt, miszerint az új rendőrigazgató urra — (mind hajdan Boeckai István erdélyi fejedeleme) — nézve a' péntek nap különös fontossággal bír: mint a' ki ez előtt éppen tíz évvel péntek napon lett városi jegyző, ezelőtt három évvel péntek napon lett tanácsos, 's most is rendőrigazgatói hivatalába péntek napon u. m. május 22-n igtattatott-bé. Mire azt jegyezzük-meg, miszerint az Isten szentelje-meg rendőrigazgatónk hivatalos működését és fáradozásait, hogy legyen városunkon bátorság és rend: mi ha megtörténik, úgy azon pénteket, midőn díszes de terhes hivatalába beállott, minden katolikus és nemkatolikus méltán megbőjtölheti. De a' mely országban a' szabadságot erősen szeretik, ott a' rendet nem igen szokták kedvelni, 's a' mely városban legalább tíz különböző törvényhatóság 's kiváltságosság létezik, ott rend nem igen uralkodhatik . . .

Nem meszsze Kolozsvártól Kaján nevű helységben május vége felé egy nemes ember — kinek hihetőleg bátorságát akarták kisé próbára tenni — nevetlen levelet kapott, melyben arról értesítették, hogy a' felbőszült oláhok bizonyos napon tán a' görög pümköst másod napján rárohannak. Természetes, hogy nem csak a' fenyegetett nemes egyén, de a' több birtokosok is részint Tordára részint Kolozsvárra bészaladtak, lett nagy rémülés és mindenféle hírek szárnyaltak. — E' levél a' mint tudjuk, felsőbb helyrebeadatott 's onnan nyomozás rendeltetett, minek eredménye az, hogy az egész dolog ijesztés és csak — tréfa, de annak szerzője ki nem tudódott. Kissé go-

romba, sőt paraszt tréfa: de magyar nemes embernek a' I-mae 9-us paizsa alatt sokat szabad tenni . . .

Említettük volt, hogy a' fels. udvar rendelése nyomán az idevaló kir. lyceumban a' statistika és egyházi törvénytanítószéke állítatott-fel. Az illető közoktató fizetése 700 rft pengőben leend, 's e' tanítószék bétöltésére folyó év octobere 8-n a' szokott módon csüdület fog tartatni. Annak rendes és állandó tanárral bétöltéséig is azonban már a' jövő iskolai évben, a' fennirt tudományok tanítása egy arra ideiglenesen megbizandó egyén által elkezdetni fog. Megemlítettönek véljük ez alkalommal azon körülményt is, hogy a' fels. udvar intézvénye szerint, nem csak a' katolikusok, de a' protestánsok egyházi törvénye is fog a' kir. lyceumban taníttatni, a' minek fontosságát, mennyiben jelenkorunkban az egyházi ügyek is naponként emelkedő, 's a' politikai viszonyokra méjjen bévágó jelentőséggel bírnak, továbbá egy oly országban, — melynek egyik legfőbb, legszentebb alap-törvénye a' bévett négy vallás státuszjogi egyenlősége — minden könnyen láthatja, valamint abban is a' fels. udvar atyai gondosságának egy igen kitünő és tiszteletre méltó példáját szemléli.

Székelyföldi hírek. Aranyos-székben a' gyujtogatás napi renden van: június 1-ső napja éjjelen Kövenden és annak szomszédságában Aranyos-Rákoson csak nem egyszerre történt égés; az első országban volt országgyűlési követ, most derék-széki rendes ülnök Gál József otthon nemlétében udvarháza melletti szekérszínje és lóistállója meggyujtatott, csak hamar hamuvá is lettek, de udvarháza, bár az is égni kezdett, megmentetett; kára 5—6 ezer rft-ra megyen. Még e' tűzvész folyamában volt, midőn Ar. Rákoson közügyvéd Csipkés Sándor épületei is meggyultak, 's ezek is hamuvá váltak. Bár szalmafedelű házat nem rég elbontatta, mivel új köházat akar építtetni, még is kára becsü szerint 759 rft-ra ment. E' gonosztett szerzője azonban világosságra jött, mert Cs. S. udvarán tűzoltás közben egy darab papirosat kaptak ezen irással: „E' csak az executio, majd mikor az új házad felépül, ekkor a' brachium is megérkezik; ha te tudsz valamit, más is tud, megtanít!“ — Ez irás vonásait a' jelenlévők vizsgálván megismerték hogy Cs. S. szomszédja Vidá Mózesé; más nap az illető dulóbiztos a' helység előljáráóságával együtt V. Mózesnél motozást tartott, mire alkirálybíró ifj. V. M. is megérkezett, 's több

a' gyanus iráshoz hasonlókat találtván, az alkirálybíró meggyőződött, hogy az említett Vida Mozes a' gyújtogató, (egy szentmihályfalvi volt papnak a' fia) kit előbb Bányonba a' katonai század kormányához békisértetett, de az nem vévén-át Felvinczen börtönbe záratott. Gál József felgyújtója is e' gonosztévő, kit azon éjjel lóháton Kövendre menni láttak.

Csikszebenben a' mult tél igen szelid volt, majd semmi hóval, miért a' Háromszékről oda szánnal felútazó kintelenek voltak szerkére ülni. Ellenben május végén és június első hetében az előbb nevezett székben igen komor és hideg idő járt, nagy széllel, hideg essővel; midőn a' hegyeken szüntelen havazott miért felni lehetett, hogy a' hóharmat a' szépen biztató őszi-vetésekben tetemes kárt fog tenni.

KÜLFÖLD.

Portugalia. Lisbonából május 28-ig terjednek a' tudósítások. A' francia lapokban elterjesztett azon hír: hogy II Mária királyné kényszerítve volna az uralkodásról lemondani 's azt kilencz éves nagyobbik fiának átengedni, kinek nevében igazgatás állott-fel — nem valósult-meg, de a' főváros mint az ország állapota folyvást igen zavaros és háborúsággal teljes. A' minisztérium ugyan legújabb alkotása szerint chartistái férfiakból áll, de nem hiszik, hogy tartós legyen, mivel a' szeptemberi párt ereje szembetűnőleg nevedezett. Annak tagjai: Hercege Palmella mint elnök és pénzügyminiszter, Mousinho de Albuquerque belső, de Soure igazság-, és egyházi-ügyek, Lourenço külső-miniszter; a' hadi tárcza marquis Saldanha bécsi követnek ajánlatot. E' szerint hercege Terceira és gr. Tojal, kik a' Cabral-minisztérium tagjai is voltak — az új kabinetben helyet nem foglalnak, mivel a' köz vélemény igen erősen ellenük nyilatkozott. — Az eddigi ellenzéki pártok és követek két felírást készítettek, egyiket hercege Palmellához, a' másikat a' királynéhoz intézve. A' főminiszternek maguk részéről gyámolítást ígérnek, a' királynét pedig tiszteletteljesen biztosítják, hogy a' nép a' zendülési gondolatoktól távol áll, de az önkényes uralkodás felette sokáig tartott, igen rendszeresen és kegyetlenül gyakoroltatott; minden ígéretek megszegve voltak, minden törvényeket lábbal tapodtak, 's árulás és gonosz indulat annyira megfészkelték magukat, 's a' szeretett királyné és törvényt tisztelő nemzet közt választó közfalat emeltek, hogy a' nép kintelen biztosítókat sürgetni. Annak kívánsága oda megyen-ki, hogy: egy valódi és szabad nemzeti képviselőt hívassék-össze, a' chartát sértő minden törvények és rendeletek legottan visszahúzassanak, 's a' kormány mint szintén a' katonai hatalom egyenes és igazságos férfiaknak adassék-át 's ne legyen tovább a' nép vérvél és árulással mocskos férfiak kezére bízva. Az aláíró 30 pártok közt az ország legelőbbkellő férfai nevei találtak: Loule, Abrantes, Lvaradio, Oliveira, Lumières, Sa da Bandeira, da Cunha da Gama, Fonseca Magalhaes 's a' t. (Ebből úgy látszik, hogy azon állítás, mintha az angolok keze e' zendülésben benne volna, mint a' kiknek kártékony befolyását akarták volna a' Cabral testvérek korlátozni, — alaptalan.)

A' királyné a' cortes-i gyűlés elosztását és új követek választását rendelte, a' kiknek sept. 1-re kell öszvegyűlniök; valamint az april. 19-n 1845-b hozott törvény is, mely a' dézmák 's más mellékadók helyett egyenes adó behozatalát tárgyalta, eltöröltetett. — Oporton kívül Tomar, Torres Novas, Golegno, Almeria, Abrantes, Santarem városok is fellázadtak. Az utolsóban a' zendülés feje Mannel Passos, ki 1836-b szeptemberben miniszter volt. Május 25-n Lisbonában a' nép és sergek közt véres öszvecsapás történt. —

A' Cabral testvérek, kik ez inséget okozták a' spanyol követ segítségével egy angol gőzösre menekülvén május 26-n Cadizba megérkeztek.

Valamint a' sax-coburgi hercege, úgy orosz nagyhercege Constantin is akkor érkeztek Lisbonába, midőn legnagyobb zavar volt. Az utolsó u. m. az orosz nagyhercege május 26-n onnan hajócsapatjával elevezett.

Franciaország. Itt következik külsőminiszter Guizot beszédének vége, melyet a' páirkamarában a' Belgiummal kötött kereskedési alkura nézve tartott. (L. 45 és 46-d számunkat). Gyakran vádolták, mint mondá a' kormány kereskedési politikáját, hogy az az angollal öszvehasznítva nem szabadalmi, valamint a' tudomány jelen állásának, és a' felvilágosodott nemzetek közt a' státuszgazdaságra nézve uralkodó eszméknek nem megfelelő. E' kamara tiszteletre méltó tagjai vádolták a' minisztériumot e' hátramaradásal, 's azzal, hogy az országtól pártfogolt előítéletek iránt nagy engedékenységgel viselkedik. Szónok nem ellensége a' tudománynak, ismeri a' státuszgazdaságtan fontosságát, 's az általa jelenleg hirdettet elveket hamisaknak és tévelygőknek tartja. A' politikai gazdaságtan maga elveivel a' mai polgári társaságoknak, 's jelesen a' francziának is nagy szolgálatokat tett, 's még tenni fog. Szónok azonban a' nemzeti gazdaságtan oktatóitól a' kereskedési szabadságra nézve védett elveket közlelő megvizsgálni szándékozik. Ha a' tudomány a' társaságban némely olyan érdekekkel és jogokkal találkozik, melyek féreimerve lenni látszanak, 's oly tekintetben nem tartatnak, a' mint kellene, e' jogokat érdekeket és tényeket legottan magáévá tenni, azokat felvilágosítja, pártolásába veszi, érvényességre 's általános elvekké emeli. Miután szónok történeti párhuzamképpen említette, hogy az 1789-ki forradalomkor a' polgári társaságban híjánzó egyenlőség és szabadság elvei a' tudomány által így lettek uralkodóvá, — megjegyezte, hogy a' mi azon forradalom kezdetén a' tiszta politika mezején, a' társasági épület felrakása alkalmával, véghez ment, éppen az történik most a' státusz gazdasági tan ügyében, 's a' gazdaság elosztását illető kérdés vitatásával. A' tudomány úgy találta, hogy bizonyos érdekek, bizonyos jogok — a' fogyasztók jogai és érdekei — nem eléggé voltak kimélve, tekintetbe véve és megkérdve, valamint hogy a' természetek iránt mutatott kedvezés és tekintet igen nagy 's valódi kiváltságot formál. Legottan az a' fogyasztók jogait kezdé vitatni, 's korlátlan kereskedési szabadságot sürgetett. De a' kormányok a' tudományt e' pályán nem kísérhetik, mert azok nem philosophiai iskolák. A' kormánynak nem az a' feladata, hogy bizonyos eszme, bizonyos érdekek, vagy egy különös jog győzedelmét mozgítsák-elő, mert kötelességökben áll, minden érdekre, jogra és tényre ügyelettel lenni és azokat kimélni. Fennállásuknak az a' feltétele. — E' feltétel bajos; a' tudomány dolga könnyebb. Ha a' társaságban egy vagy tag tévedést, vagy igen nagy fogyatkozást fedezett-fel és úgy találta, hogy egy érdek, egy jog hátratéva van, akkor kirekesztőleg foglalkozhatik azon eszmével és joggal és egész törekvését arra irányozhatja, hogy azon eszme és jog részére a' győzedelmet kivívja. A' kormányok ezt nem tehetik, mert úgy bánva a' társaságot zavarba döntenék. A' kormányok oly helyzetben vannak, miszerint mindenről gondolkozniok 's minden viszonyokra számítaniok kell. Azok valóban ügyelték, 's minden nap ügyelik, hogy a' kereskedés szabadsága micsoda idves eredményeket szült: az, a' népek közeledésben állásának, mint szintén a' béke tartóssága megerősítésének kedvező, 's előmozdítja a' nagy néptömeg azon része érdekét, mely fogyasztók neve alatt ismeretes. Úgy látszik ha a' fogyasztókat és természeteket egymással szembeállítják, mintha minden erény és részrehajlatlanság a' fogyasztók részén lenne, csak egyedül ők is-

mernének erkölcsöt, midőn a' természeteket csupán önzőknek lehetne tekinteni, kik csak saját érdekekkel foglalkoznak 's minden gondjuk pénznyerést. De a' fogyasztók és természetek közt függőben lévő ezen kérdéstinkább egyszerűsíteni kellene. Az olcsón vásárolni, 's a' lehető, legdrágábban valamit eladni akaró két egyén közt nem erkölcs és erény kérdése forog-fenn, de érdekek állanak egymással szembe: az egyiknek nincs joga hangosabban beszélni mint a' másiknak — haneha az a' sokkal nagyobb sokaság nevében történe, a' mi ugyan tekintetért érdemel, de azért nem erkölcsi hatalom. Hol magános érdekek parancsolnak, melyeknek egy természetek és jellemzők van, ott a' kormány egyiket mint a' másikat védni ugyan köteles, de szó nem lehet, hogy egyiknek a' másik felett erkölcsi elsőséget engedjen. — A' kereskedés szabadságával együttjáró érdekek, valamint a' fogyasztóknak igazságos és el nem utasítható érdekei mellett, vannak más érdekek is, melyekre a' kormánynak tekintettel kell lenni. Minden időben vannak töképezések, melyek természeti vállalatokra fordítatnak, 's van bizonyos mértéke a' nemzeti munkának, mely a' megkívántató szükségek természetére használtatik. Jól kell vigyázni, hogy az ily célra fordított tőkékben és alkalmazott munkákban semmi zavar ne történjen. Itt áll-elő egy a' közjóra tartozó, azt érdeklő kérdés, egy azon státusok érdekek közt, melyeknek megoldására a' kormánynak nagy vigyázatot kell fordítaniok. — A' cél ninc a' kormány törekszik: a' népek közötti viszonyok és öszveköttetések szélesre terjesztése a' boldogító béke 's annak feltételei fenntartása és megerősítése. De egyszersmind nem vesztetheti-el a' kormány azt szemé elől, hogy a' gazdagság előállítását és felszátását illető dolgok folyamában történhet minden hirtelen, váratlan, és közönséges zavarcsinálást el kell távoztatnia. — A' kormány kereskedési politikája a' rá tartozó nagy kötelességek közül egyet sem mulasztott-el, az szabadalmi volt, mely igyekezett a' nemzeteket egymástól elválasztó sorompókat apasztani, valamint a' kereskedési öszveköttetések könnyíteni és szélesebbre terjeszteni, 's az által a' békét, mely minden érdekekre nézve fontos, megerősíteni. De egyszersmind azon másik kötelességének teljesítésére is gondja volt, hogy conservatív maradjon 's a' fennálló és meggyökerezett viszonyokban történhető zavarokat elkerülje. E' két eszme vezette a' kormányt a' kereskedési politikát illető minden tényekben, a' Belgiummal, Szardíniával, Nápolylyal kötött egyezésekben, 's minden jelenleg folyamatosan lévő alkudozásokban. Nem zárja-ki a' kormány a' politikát az ilyen alkudozásokból, 's hiszi hogy a' nemzeti szorgalom a' nemzeti politikának áldozattal tartozik: de másfelől azon meggyőződése is van, miszerint köteles ezen áldozatot a' legkeskenyebb határok közzé szorítani, 's a' szorgalmat, mint minden nagy érdeket a' hirtelen és váratlan jövő, 's így fájdalmas zavarhajóvástól megóvni. Ily elvek szerint készült a' Belgiummal kötött és a' kamara előtt álló alku. (Hogya az az illető törvényjavaslatot a' kamara elfogadta, annak idejében írtuk).

Lecomte királygyilkos pere a' párt törvényszék előtt — melynek mintegy 200 tagjai voltak jelen — jun. 4-n kezdődött-el, 's a' más napi ülésben jun. 5-n bevégeztetett. A' gonosztévő az atyagyilkosok büntetésére ítéltetett, az az: meztláb, ingben 's fekete fátollal békert fövel vitetik a' vesztőhelyre, hol kivégeztetik. A' perfolyma egyébiránt semmi új adatot világosságra nem hozott, 's a' gyilkosnak bűnöstársai nem voltak, mely tehát magános bosszú nem politikai bünszínében jelenik-meg.

Ibrahim pasa június 3-n Párizsból Angliába elűtazott.

Nagybritannia. A' felsőház a' pünköszt szünnapok eltelésével jan. 4-n elkezdte üléseit. A' vámtarifabill, hercege

Richmond ellentmondása dacára is másodszor felolvastatott, 's nyolcz nap mulva a ház biztossága előtt fog vitattatni. — Ibrahim pasa Portsmouthba megérkezett. A kormány részéről az egyiptomi herceg kitünő elfogadást nyerend. — A tunisi követ Szidi-Ahmed jun. 3 n Albert hercegnél audiencián volt.

Törökbirodalom. A szultánnak Drinápolyban mulatásáról 's tovább utazásáról a konstantinápolyi francia hirlap május 26-án következő tudósítást közli: Május 15-n pénteken a szultán temérdek néptömeg öszvetódulása közben innepélyes kísérettel szultán Szelim mosejába ment, könyörgését ott végezni. Annak végződésével ő fennsége megnézte a kaszárnyákat, valamint az atyja II. Mahmud szultán idejében a Maritza vizén épített új hidat. Ő fennsége ez nap egy gazdag örménynek a folyó melletti kertjében ebélt 's estve fáklavilágnál Ali-pasa című pompás bazáron keresztül, melynek minden boltjai kivilágítva voltak, a palotába visszatért. Késő estve Szerik-Mejdán téren, hová temérdek ember sereglét-özve, pompás tűzijáték volt. A kereskedő raaják ez napon a szultánnak egy kérést adtak-bé a szárazí vám eltörlésért, a minek fontoló-ravételét a császár megígérte.

Május 16-n a szultán a város különböző részeiben egy sétalást tett, 's több mosékat megtekintett: azok közt egyet, melyben egy szultán eltemettetett.

Május 17-n a szultán újra megnézte a kaszárnyát és katona kórházat, hol ő fennsége az ottani tisztnek az egész intézet belső elrendeléséveli megelégedését kijelentette, 's őket pénzzel megajándékozta, valamint a kórházban lévő 50 beteg közt 5000 piasztér öszveget osztott-ki.

Hétfő, május 18-ka egy igen szép és jeles innepélynek volt szentelve. A mollah (főbíró), mufti (főpap), az imam-ok (vallás-szolgái) és maderri-k (tanárok vagy professorok) az előbbkellő mozlémok és raaják (török és keresztényen alattvalók) ő fennsége parancsolatjából a palotába mentek, hol többen azok közül chodzsagán vagy kapidzsi-basi 's a t. rangra emeltettek. (*Chodzsagán annyit tesszen, mint úr, vagy elnök: kapidzsi-basi, első ajtónálló vagy kamarás.*) Az egyházi községek fejei a Nishán Iftihar csász. rend diszjelével ékesítették, valamint néhány városi és vidéki főbb embereknek tiszteleti felsőruha adatott. — A kegyelem ezen jeleinek kiosztása után, Resid-pasa külső-miniszter a szultán jelenlétében a gyülekezetben egy igen szép és a szultánnak alattvalói iránt minden külömbség nélkül viseltető atyai indulatját kifejező beszédet tartott, melyben előadta, hogy ő fennsége a szárazí vám eltörlése 's a Maritza folyó hajókázhatóvá tétele, valamint az enos-i kikötő megtisztítása iránt rendelést tett, mely kegyelemnyilvánításokat a gyüles igen nagy lelkesedéssel fogadta. (*Az említett beszédet közleni fogjuk.*) — Az innepély végződése után a szultán azon kertbe ment, hol azelőtti napon ebédelt, és ott töltötte-el a nap hátralévő részét. Estve a város újra kivilágított és tűzijáték tartatott.

Május 19-n mint a szultán elútasására határozott napon fogadta ő fennsége reggel kormányzó Tahir pasát; a desterdárt vagy tartományi kincstárnokot, a tisztviselőket, a városi község tagjait 's az egyházi községek fejeit. A szultán különösen a desterdárnak nyilvánította maga megelégedését a tartomány jól kormányzásáért és intette, hogy Tahir pasával egyetértőleg a nép javá-

ra tovább is legyenek munkások. Ajánlotta a tisztviselőknek kötelességök pontos teljesítését, a községi előjáróknak pedig a tartomány jólétével komolyan foglalkozást. A szultán akkor az egyházi községek fejeihez fordulván azt mondotta nekik, hogy az ők hitsorsosai, alattvalói lévén akarja, miszerint teljes oltalmat nyerjenek és jogaik minden megsértés ellen biztosítva legyenek. A szultán végre ajánlotta nekik alattok lévőik érdekeire ügyelni, 's minden hatalmukban álló eszközökkel jólétüket és csendességüket előmozdítani.

E' szavakat a jelenlévők tiszteletteljes köszönettel fogadták. Azok is mint szintén Reshid-pasa beszéde, bizonyoságot tesznek a szultánnak minden alattvalói iránt, külömbőség nélkül viseltető atyai indulatja felől.

A szultán 12 órakor utazott-el. A mint megerkeztek, úgy elindulása alkalmával is a tiszthatóságok, egyházi községek fejei 's a külömböző nemzetekbeli fő előbbkellő lakosok, valamint az örsereg is a várostól jó darabig elkísérték.

A szultán, mint ezelőtt már irtuk, az nap Musztafa-pasa nevű helységbe érkezett, hol meghált, és más nap érkezett Kazanlikba, a szerbiai fejedelemmel találkozás végett.

A szultán elindulása előtt drinápolyi kormányzó Tahir-pasát egy pompás gyémántos karddal, a katonaság vezérét Mustafa pasát pedig gyémántos gazdag szelenczével ajándékozta-meg. Drinápolyban is, mint szintén az útjában eső városokban a szultán parancsából sok gyermekekbe a tehénhímlő beoltatott, 's azoknak ápolása a kórházi orvosoknak ajánlatott. — A szultánnak Drinápolyban mulatása a mint a nép szívében a legelénkebb örömet gerjesztette: úgy az azzal öszvekött jótéteményekért felejthetetlen is marad.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

T Á R S Z A.

Anya és fiu.

Warren Sámueltól.

(Folytatás L. 48-ik szám.)

Az elhatározás, mire az olvasó emlékezhetik abban álla, hogy egyenesen Londonba utazzon 's megkísértse, hogy az ő hirtelen megjelenése mi bényomást fog csinálni, az ő eltévedt, de talán még menthetetlenül el nem vesztett fiára. Ily véletlen találkozás őt megiudíthatná, 's az erény útjára visszavezethetné. Éppen azon a nap érkeztek volt Londonba, a hű Pritchardtól kísérvé, közel egy vendéglőbe szállottak-le 's a nélkül, hogy csak egyet is faltak volna a Beauchamp szállására siettek, hová a Beauchamp elmenetele után két órával érkeztek-meg. Az öreg nyitva találá az íróasztalt, egy darab papirost találá abban, kivette 's borzadással olvasá a fennemlített vérről irt rettenetes esküt. Fia tehát csaló reménnyel ment a játszóházba, 's ezen éjjnek kelle az ő veszedelmöket bévégezni! Mit vala tenni? Sem az inas, sem más senki a háznál nem tudta hová ment Beauchamp, egyébiránt tüstént utána küldöttek 's megérkezésökről tudósították volna. Így várakozniok kelle, 's gondolhatni, miként üle ott e két szerencsétlen nő egész reggeli harmadfél órákorig éledelet, vigasztalás 's remény nélkül, midőn őt az ajtón dörgetni, azután az inast szitkokkal illetni hallák, 's őt végre mint egy tébolyodottat belépni látták.

Miután a szolga a házajtót bezárta 's felment, a lakszoba ajtóját egészen nyitva találá. Menet az ágyra tekinté, 's midőn belépett egészen elszörnyedt urát a földön heverni látván, kit a két aszszony szorosán átölelve tartott, mint a fa mindnyájan mozduatlan hevertek. Tüstént a csengetyühöz sietett, annak kötelét oly erősen rángatá,

hogy az elszakadt, 's tele torokkal orditá: „Gyilkos! gyilkos!“ Rettenetes lármájára az épületben lakók mindnyájan felébredtek 's gyorsan felöltözködve rémülten futottak Beauchamp szobájába. Midőn a földön heverő három embert meglátták, eleinte úgy vélekedtek, hogy talán megvannak mérgezve, ez okból engem 's két sebést tüstént oda hívtak. Megérkezésem után mrs Beauchamp lassanként feleszmélt, unokaöcsese azonban újra elájult. Mihelyt az anya reszkető tagjait mozdíthatá, fia érzéketlen testéhez ment. Két szolgálóra támaszkodva fiára borult és susogá: Oh Henry, Henry! egyetlen kedves fiam!“ Miközben hidegverjtékét arczáról csendesen letörlé, hirtelen elmerévült, 's midőn oda sieték, látám, hogy újra elájult. Alig emlékezem, bár mennyi megrázó 's rendítő rettenetes jelenetet láttam is életemben, hogy ennél iszonyatosbnak lettem volna tanuja. Mig a két sebész az anyával 's unokaöcsésével bajlódott, én minden igyekezetemet Beauchampra fordítám. Bizonytalan valék, ha valyon guttaütés vagy nyavalyatörés érte-e, mert egyet sem mozdult, csak szakadozott hosszú lélekzeteket vett 's arcvonalmi göröcsösen rángatózta. Kaputját azonnal fevettem, rajta eret vágék, mire ismét magához jött 's magát ágyba viteté. Alig vetkeztették-le, tüstént elaludt. Anyja mondhatatlan fájdalommal borult rá, mert bárha gyenge 's beteg volt, nem tudók lefekvésre birni. Mind kettőt belrésztéttel 's kíváncsisággal vizsgálám, mivel a legszomorubb, legmegrázóbb házi jelenetet láttam magam előtt. Midőn a csengetyüt sebesen meghuzák 's a kapun erősen dörömböztek. Mindnyájan ijedten kérdezék valyon mi az? Ki kéredzhetik négy órakor bé?

Streighton Eduard volt! — ki az éjji határozat szerint szekérral 's pisztolyokkal Beauchamp után jött, hogy őt a párbaj helyére

vigye. Az inas elútasítására nem ügyelt, állitá, hogy dolga sürgető, 's úgy tetteté magát, mintha Beauchamp betegségét nem hinné. „Ostoba teremtés!“ mondá; 's még mormola valamit szakállába a gyávaságról. Le kelle mennem. Eduárd szitkozódva állott az épület udvarán, de elijedt 's elhalaványult, midőn engem a lépcsőzeten kezemben égő gyertyával lejöni láta.

„Orvos úr...!“ kiáltá kalap levéve, mert már gyakran látott engem 's tüstént rám ismert. „Mi dolog az Istenért? beteg-e ő vagy megholt?“

„Eduárd,“ mondék hidegen, Beauchamp úr veszélyesen van, 's talán hóltbetegen fekszik.“

„Hóltbeteg!“ viszonzá ijedten... meg akarta é ölni magát? dadogá aztan.

„Nem, hanem hirtelen betegség szállotta-meg 's fekszik. Megenged ön, Eduárd, észrevételemnek, folytatám, midőn hirtelen eszembe ötlött, mi hozta őt ily korán Beauchamphoz, hogy e' korai látogatás úgy tesz- szik...“

„Az az én dolgom, orvos úr, válaszolá gögösen, nem az öné. Foglalkozásom a legfontosabbak egyike 's valójában kedves dolgot cselekszik előttem, ha becsületszavára mondja, hogy Beauchamp igazán beteg.“

„Streighton Eduárd úr felelék békétlenül, éppen most felelék önnek, higye vagy ne higye, mint önnek tetszik; nekem mindegy, minden esetre gondom lesz, hogy ön e' lépcsőzeten ma fel ne jöjjön.“

„Értem,“ mondá sokat jelentő nevetéssel 's eltávozott. Én visszasiettem betegemhez, kit most még nagyobb részvéttel szemlélgeték, mint előbb, mert nem vala többé kétségem a felől, hogy neki e' reggelen párbajra kellene menni. Ha a jelen körülményeket Beauchamznak tegnapi megjelenésével 's Eduárddal, mint kártyásnak jelle-